

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM TP. HỒ CHÍ MINH**

PHẠM THỊ TRÚC

**NHU CẦU THAM VẤN TÂM LÝ CỦA HỌC
SINH THPT HUYỆN XUYỀN MỘC TỈNH
BÀ RỊA – VŨNG TÀU**

Chuyên ngành: Tâm lý học
Mã số: 603180

LUẬN VĂN THẠC SĨ TÂM LÝ HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:
TS. TRẦN THỊ QUỐC MINH

Thành phố Hồ Chí Minh – 2010

LỜI CẢM ƠN

Người nghiên cứu đề tài xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới:

- Các Thầy (Cô) giáo trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh đã nhiệt tình giảng dạy trong suốt năm tháng học cao học.
- TS. Trần Thị Quốc Minh - Người hướng dẫn luận văn, đã tận tình chỉ bảo trong quá trình hoàn thành luận văn.
- Ban giám hiệu và các Thầy (Cô) giáo của trường THPT Xuyên Mộc, Hòa Bình, Phước Bửu, Hòa Hội đã giúp đỡ, tạo điều kiện tốt nhất trong quá trình nghiên cứu thực trạng.

Người nghiên cứu cũng xin được cảm ơn các em học sinh của trường THPT Xuyên Mộc, Hòa Bình, Phước Bửu, Hòa Hội đã cộng tác nhiệt tình trong quá trình nghiên cứu thực trạng.

Xin trân trọng cảm ơn!

LỜI CAM ĐOAN

Người nghiên cứu xin cam đoan rằng luận văn này do chính bản thân người nghiên cứu thực hiện, số liệu trong luận văn là có thực do quá trình người nghiên cứu nghiên cứu thực trạng tại bốn trường THPT trên địa bàn huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu. Nếu vi phạm người nghiên cứu xin chịu mọi trách nhiệm theo quy định của phòng Sau đại học - Trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh.

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN.....	2
LỜI CAM ĐOAN.....	3
MỤC LỤC	4
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	6
MỞ ĐẦU.....	1
1. LÍ DO CHỌN ĐỀ TÀI:.....	1
2. MỤC ĐÍCH NGHIÊN CỨU:	3
3. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU VÀ KHÁCH THỂ NGHIÊN CỨU:.....	3
4. GIẢ THUYẾT NGHIÊN CỨU:.....	3
5. NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU:	3
6. GIỚI HẠN PHẠM VI NGHIÊN CỨU:.....	3
7. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU:.....	4
8. NHỮNG ĐÓNG GÓP MỚI CỦA ĐỀ TÀI:.....	4
CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN.....	5
1.1.Vài nét về lịch sử nghiên cứu vấn đề:	5
1.2.Lý luận chung về tham vấn tâm lí:.....	11
1.2.1. Khái niệm tham vấn và tham vấn tâm lí:	11
1.2.2. Tham vấn và các khái niệm liên quan:.....	14
1.2.2.1. Tư vấn và tham vấn:.....	14
1.2.2.2. Trị liệu tâm lí và tham vấn:.....	16
1.2.2.3. Tham vấn và cố vấn:.....	17
1.2.2.4. Tham vấn và công tác xã hội:	18
1.3. Lý luận chung về nhu cầu và nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT:	19
1.3.1.Nhu cầu:	19
1.3.1.1. Khái niệm:.....	19
1.3.1.2. Đặc điểm nhu cầu:.....	20
1.3.1.3. Các mức độ của nhu cầu:.....	22
1.3.1.4. Sự hình thành nhu cầu:	23
1.3.2. Nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT:.....	24
1.3.2.1. Đặc điểm tâm lí lứa tuổi học sinh THPT:.....	24
1.3.2.2. Nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT:.....	28
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG NHU CẦU THAM VẤN TÂM LÍ CỦA HỌC SINH THPT HUYỆN XUYỀN MỘC TỈNH BÀ RỊA - VŨNG TÀU.....	31
2.1. Mục đích nghiên cứu:.....	31
2.2. Cách thức nghiên cứu:.....	31

2.2.1. Mẫu nghiên cứu:.....	31
2.2.2. Dụng cụ nghiên cứu và cách tiến hành:	32
2.3. Kết quả nghiên cứu thực trạng:.....	32
2.3.1. Mức độ cần được tham vấn tâm lí trong các lĩnh vực của học sinh THPT:.....	33
2.3.1.1. Mức độ cần được tham vấn tâm lí của học sinh THPT xét theo trường:.....	36
2.3.1.2. Mức độ cần được tham vấn tâm lí trong các lĩnh vực xét theo lớp:.....	38
2.3.1.3. Mức độ cần được tham vấn tâm lí ở các lĩnh vực xét theo giới tính.....	39
2.3.2. Lí do học sinh THPT cần được tham vấn trong các lĩnh vực:.....	42
2.3.2.1. Lí do học sinh cần được tham vấn tâm lí trong các lĩnh vực xét theo trường:	45
2.3.2.2. Lí do học sinh cần được tham vấn tâm lí trong các lĩnh vực xét theo lớp:.....	47
2.3.2.3. Lí do học sinh cần được tham vấn tâm lí trong các lĩnh vực xét theo giới:.....	49
2.3.3. Cách thức học sinh giải quyết khó khăn, vướng mắc trong các lĩnh vực:	51
2.3.3.1. Cách thức giải quyết khó khăn, vướng mắc của học sinh trong các lĩnh vực xét theo trường:	53
2.3.3.2. Cách thức giải quyết khó khăn, vướng mắc của học sinh trong các lĩnh vực xét theo lớp và giới tính:	54
2.3.4 Mong muốn của học sinh THPT về phòng tham vấn tâm lí ở trường phổ thông:.....	56
2.4. Một số biện pháp định hướng cho công tác tham vấn ở huyện Xuyên Mộc, tỉnh BR Vũng Tàu:.....	59
2.4.1. Cơ sở để xây dựng biện pháp:	59
2.4.2. Một số biện pháp định hướng cho công tác tham vấn ở huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu:.....	59
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	62
1. KẾT LUẬN:	62
2. KIẾN NGHỊ:.....	63
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	1
PHỤ LỤC.....	5

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

THPT: Trung học phổ thông

THCS: Trung học cơ sở

THCN: Trung học chuyên nghiệp

TP.HCM: Thành phố Hồ Chí Minh

TB: Trung bình

DLTC: Độ lệch tiêu chuẩn

X: Chi bình phương

P: Mức ý nghĩa quan sát

N: Số người

RCT: Rất cần thiết

CT: Cần thiết

KCT: Không cần thiết

MỞ ĐẦU

1. LÍ DO CHỌN ĐỀ TÀI:

Sự phát triển với tốc độ nhanh và đầy biến động của nền kinh tế - xã hội đã đem lại những thay đổi đáng kể trong đời sống vật chất, tinh thần của mỗi con người trong xã hội, đặc biệt là ở những nước đang phát triển như Việt Nam. Tuy nhiên bên cạnh những mặt tích cực nó cũng gây ra không ít những mâu thuẫn, xung đột và tác động tiêu cực đến đời sống của mỗi cá nhân, gia đình và xã hội. Ở mỗi cá nhân xuất hiện những khó khăn tâm lý mà tự bản thân mỗi cá nhân không thể giải quyết được, họ đã phải tìm đến sự trợ giúp của tham vấn tâm lý - một loại hình dịch vụ đang ngày càng phổ biến trong xã hội hiện đại.

Áp lực lớn từ những vấn đề của xã hội hiện đại cũng làm cho quá trình phát triển của học sinh THPT - lứa tuổi đang trong giai đoạn hình thành và phát triển nhân cách mạnh mẽ nhất - diễn ra không hoàn toàn phẳng lặng, êm xuôi mà ở mỗi giai đoạn phát triển thường xảy ra những lo âu, căng thẳng, xung đột riêng. Vì thế, trong quá trình phát triển trẻ em luôn có những sự mất cân bằng với các hiện tượng bất thường. Trong nhiều trường hợp, những hiện tượng bất thường đó chỉ là tạm thời, là tự nhiên, thậm chí là cần thiết cho sự phát triển nhân cách. Tuy nhiên ở một số trường hợp khác, chúng là biểu hiện của sự nhiễu loạn tâm lý ở trẻ khiến cha mẹ, thầy cô giáo lo lắng, bức bối và nhiều khi bất lực. Nói như Bác sĩ Nguyễn Khắc Viện: “Bề ngoài trông như yên lành nhưng cái khổ hàng ngày vẫn bao trùm các em”. Đã có rất nhiều công trình nghiên cứu đã chỉ ra rằng các học sinh, sinh viên ngày nay đang phải đối mặt với rất nhiều khó khăn tâm lý trong việc lựa chọn những chân giá trị của thời đại, trong định hướng nghề, và sự lựa chọn việc làm; trong quan hệ giao lưu và những khó khăn nảy sinh trong chính nội tại quá trình phát triển tâm lý lứa tuổi. Vì vậy nhu cầu cần được trợ giúp và định hướng để giải quyết những khó khăn tâm lý ở học sinh rất lớn. Nhiều mô hình trợ giúp học sinh

được thử nghiệm, trong đó tham vấn tâm lí là một trong những hình thức đang được phát triển và kỳ vọng.

Như vậy, có thể thấy rằng những năm học ở trường THPT là quãng thời gian quan trọng với nhiều dấu ấn trong cuộc đời học tập của con người, đây là giai đoạn có nhiều thay đổi trong tâm lí của mỗi cá nhân. Do đó khi gặp những căng thẳng về tâm lí, nếu học sinh được tham vấn, giải tỏa kịp thời thì những ảnh hưởng tiêu cực của nó đến cuộc sống nói chung và đến kết quả học tập sẽ giảm đi rõ rệt. Ngược lại, các em có thể bị stress, lo âu, trầm cảm hoặc có những hành vi lệch chuẩn. Việc ra đời của các phòng tham vấn tâm lí ở các trường THPT là điều rất cần thiết.

Đối với học sinh THPT huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, là địa bàn huyện vùng sâu nhưng kinh tế cũng đang dần phát triển, văn hoá nơi thành thị du nhập đã tạo ra một số xáo trộn trong cuộc sống nơi đây, dẫn đến những biến động không nhỏ tới tâm lí của các em. Các em cũng gặp phải những khó khăn tâm lí cần được tháo gỡ mà không phải thầy cô hay cha mẹ nào cũng có thể giúp đỡ để các em có được sự thăng bằng về tâm lí, sự hiểu biết và phương hướng phát triển nhân cách đúng đắn. Đây là một nhu cầu có thực và ngày càng trở nên cấp thiết của học sinh THPT. Vấn đề đặt ra là cần phải tìm hiểu xem có những nguyên nhân cơ bản nào gây ra những khó khăn tâm lí của các em? nhu cầu tham vấn tâm lí của các em ở mức độ nào? lĩnh vực nào các em cần được tham vấn nhiều nhất? để từ đó xác định phương hướng tổ chức các hoạt động tham vấn nhằm đáp ứng nhu cầu của các em học sinh trên phạm vi của huyện cũng như toàn tỉnh.

Xuất phát từ những lí do trên chúng tôi quyết định chọn đề tài: “ Nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu” làm đề tài nghiên cứu khoa học nhằm mục đích đánh giá chính xác nhu cầu được tham vấn tâm lí của các em học sinh THPT, từ đó đề xuất một số biện pháp định hướng tổ chức công tác tham vấn tâm lí trong trường THPT, góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động của phòng tham vấn trong nhà trường phổ thông để hoạt động tham vấn tâm lí thực sự trở thành người bạn đồng hành của học sinh THPT.

2. MỤC ĐÍCH NGHIÊN CỨU:

Tìm hiểu thực trạng nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa-Vũng Tàu. Trên cơ sở đó đề xuất một số biện pháp định hướng tổ chức công tác tham vấn trong trường THPT trên địa bàn huyện Xuyên Mộc nói riêng cũng như trên phạm vi toàn tỉnh Vũng Tàu.

3. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU VÀ KHÁCH THỂ NGHIÊN CỨU:

3.1. Đối tượng nghiên cứu:

- Nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT.

3.2. . Khách thể nghiên cứu :

458 học sinh và 35 giáo viên chủ nhiệm THPT huyện Xuyên Mộc thuộc bốn trường: Hòa Bình, Xuyên Mộc, Phước Bửu, Hòa Hội.

4. GIẢ THUYẾT NGHIÊN CỨU:

Nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT huyện Xuyên Mộc biểu hiện ở mức cao, tuy nhiên có sự khác biệt về nội dung cần được tham vấn ở các trường xét theo khối lớp và giới tính do nhiều nguyên nhân.

5. NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU:

- Nghiên cứu một số vấn đề lí luận liên quan đến đề tài.
- Khảo sát thực trạng nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu.
- Đề xuất một số biện pháp nhằm định hướng tổ chức công tác tham vấn tâm lí cho học sinh THPT trên địa bàn huyện.

6. GIỚI HẠN PHẠM VI NGHIÊN CỨU:

- Đề tài chỉ tập trung nghiên cứu một số biểu hiện của nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa-Vũng Tàu năm học 2009 -2010

7. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU:

7.1. Phương pháp nghiên cứu lí luận:

- Tổng hợp tài liệu có liên quan để hình thành cơ sở lí luận cho đề tài.

7.2. Phương pháp nghiên cứu thực tiễn:

- Điều tra bằng phiếu hỏi. Đây là phương pháp chính của đề tài. Chúng tôi thiết kế 2 loại bảng hỏi dành cho học sinh và giáo viên nhằm tìm hiểu thực trạng nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT ở huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu. Cụ thể là khảo sát mức độ cần thiết của học sinh về tham vấn tâm lí, nhu cầu tham vấn tâm lí ở nội dung và hình thức tham vấn...
 - Phỏng vấn. Chúng tôi tiến hành phỏng vấn trên 10 học sinh và 10 giáo viên nhằm tìm hiểu rõ hơn về thực trạng nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT, đặc biệt là nguyên nhân của thực trạng và những giải pháp cần thực hiện. Đồng thời phỏng vấn để kiểm tra, khẳng định lại kết quả điều tra bằng bảng hỏi nhằm thu được những kết quả đáng tin cậy.

7.3. Phương pháp xử lí số liệu:

Sử dụng phần mềm SPSS để xử lí, tổng kết số liệu điều tra đưa ra các kết luận định lượng làm cơ sở cho các kết luận định tính.

8. NHỮNG ĐÓNG GÓP MỚI CỦA ĐỀ TÀI:

Đề tài đã mô tả được thực trạng nhu cầu tham vấn tâm lí của học sinh THPT huyện Xuyên Mộc, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu. Cụ thể là: Mức độ cần được tham vấn tâm lí trong các lĩnh vực của học sinh THPT, lí do học sinh THPT cần được tham vấn, mong muốn của học sinh THPT về phòng tham vấn tâm lí trong trường học... Từ đó đề xuất một số biện pháp nhằm định hướng tổ chức công tác tham vấn tâm lí cho học sinh THPT trên địa bàn huyện.